

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

14.12.21 № 4-3574-1625

Dosarul nr 2a-3643/21
Din _____

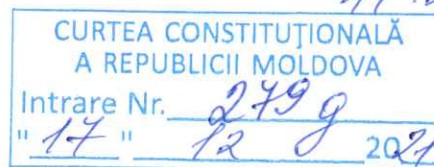
Curtea Constituțională
str. Alexandru Lăpușneanu 28

Curtea de Apel Chișinău, vă remite sesizarea depusă de Russu Denis, avocatul Dragomir Aliona, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Russu Denis către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral, pentru examinarea excepției de neconstituționalitate.

Anexă: Copia încheierii Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2021

Vicepreședintele colegiului civil
al Curții de Apel Chișinău

Nelea Budăi

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

mun. Chișinău, MD-2004, RM

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

Prezentată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție

Chișinău 2021

I. AUTORUL SESIZĂRII :

Apelantul în cadrul procesului civil cu nr. 2-20002881-02-2a-23092021, aflat pe rol la Colegiul Civil al Curții de Apel Chișinău, cet. Russu Denis Vladimir, la moment actual deținut în stare de arest preventiv în Penitenciarul ;

Reprezentat de către avocat Aliona Dragomir, Biroul Asociat de Avocați sec. «Rîșcani»

II. OBIECTUL ADRESĂRII :

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare exercitarea controlului constituționalității prevederilor alin. (1) al art. 437 din Cod de procedură civilă (*cererea de recurs trebuie să fie dactilografată*) pentru clarificarea acestei norme în privința persoanelor aflate în arest preventiv, deținute în instituțiile penitenciare și îngrădite potrivit legislației în vigoare de a avea posibilitatea efectivă de a dactilografia cererile de recurs, în limitele în care nu corespunde cu prevederile articolelor 4; 7; 8; 16; 20; 26; 54; 119 din Constituția Republicii Moldova;

III. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI EXAMINATE DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ :

În procedura Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, judecător-raportor Victoria SÎRBU, se află spre examinare cerere de apel, cauza civilă cu nr. 2-20002881-02-2a-23092021, depusă de Russu Denis Vladimir împotriva hotărârii din 08.07.2021 emisă de către judecătorul Roman Pascari din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru prin care *s-a dispus respingerea ca neîntemeiată cererii de chemare în judecată* înaintată de Denis Russu către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în mod echitabil a cauzei și repararea prejudiciului moral în sumă de 100000 lei, cu emiterea deciziei noi prin care acțiunea depusă de Denis Russu să fie admisă integral în sensul formulat.

Mai mult, prin încheierea motivată din 08 iulie 2021 judecătorul Roman Pascari din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza civilă nr. 2-20002881-12-2-10012020, acțiunea intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Denis Russu către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției RM și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral. Încheierea separat nu este susceptibilă de atac, **dar poate fi atacată odată cu fondul cauzei.**

Considerând, că la emiterea hotărârii judecătorești, instanța de fond nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, iar concluziile expuse în hotărâre din 08.07.2021, sunt în contradicție cu materialele cauzei, fiind aplicate eronat normele de drept material și procedural, a fost depusă cerere de apel în adresa Curții de Apel Chișinău.

Circumstanțele examinate în prima instanță:

La data de 10.01.2020 cet. Denis Russu prin intermediul avocatei Aliona Dragomir a depus o cerere de chemare în judecată către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a fost indicată că aflându-se în Penitenciarul 13, mun. Chișinău la 30 mai 2019, prin intermediul avocatului și părinților sale, cet. Denis Russu a depus la Judecătoria mun. Chișinău, sediul Centru, o cerere către Inspectoratul Național de Patrulare, intervenienți accesorii executorii judecătorești Mihailov Gheorghe și Vînaga Corneliiu. Obiectul al acțiunii era

anularea încheierii executorului judecătoresc Mihailov Gheorghe nr. 001s-1912/2014 din 21.08.2014 privind primirea spre executare, anularea actului de preluarea executării judecătorești Vîna Corneliu nr. 078ms-855/2018 din 07.09.2018, anularea încheierii privind asigurarea executării documentului executoriu din 04.03.2019.

Examinarea cauzei a fost efectuată unipersonal de judecător și ca urmare, la data de 22.08.2019, cererea cu privire la contestarea actelor executorilor judecătorești a fost respinsă. Petiționarul Denis Russu a făcut cunoștință cu soluția adoptată numai prin intermediul avocatului, care i-a asigurat și i-a ajutat să ia cunoștință cu încheierea din 22.08.2019.

Ulterior, la 09.09.2019 din Instituția Penitenciară 13- Chișinău, recurentul Denis Russu a depus recurs cu aviz de recepție nr. DS2001390069AS din 11.09.2019, prin intermediul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru în adresa Curții de Apel Chișinău. **În acest context, a fost precizat că cet. Denis Russu a întocmit și formulat singur cererea de recurs.**

Menționăm, că au fost adresate mai multe scrisori în adresa instanței pentru a afla soarta cauzei. Cu regret, cet. Denis Russu a fost informat numai prin intermediul avocatului că recursul, cauza cu nr. 2r-2300/2019 (nr. 2-19102403-0225r-22102019), conform PIGD a fost înregistrat.

Prin încheierea din 10 decembrie 2019 (nr. 2-19102403-02-25r-22102019) a Colegiului Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, examinând recursul lui Denis Russu declarat împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 22.08.2019 prin care a fost respinsă cererea înaintată de Denis Russu către Inspectoratul Național de Patrulare, Colegiul s-a dispus se restituie cererea de recurs deoarece nu corespunde prevederilor art. 437 alin.(l) Cod de procedură civilă al RM, **nefiind dactilografată.**

În acest sens, menționăm că pe întreaga durată de examinare a cauzei și a recursului, cet. Denis Russu a fost deținut în Penitenciarul nr.13 din Chișinău, prin urmare considerăm că a avut loc interdicții privind accesul la justiție, întrucât recursul nu era dactilografat. În contextul celor menționate, considerăm că a fost încălcat și dreptul la judecarea cauzei menționate și accesul la justiție, prin ce a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, drepturi protejate de prevederile Constituției Republicii Moldova, a Codului de Procedura civilă, dar și de art. 6 par. 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Mai mult, consider că instanța de apel nu a examinat circumstanțele cauzei, adică situația reclamantului și posibilitățile ultimului, nu a interpretat în mod corect legea și a aplicat eronat normele de drept material și procedural și a îngreunat în continuare toate căile de atac.

Anume din cauza unui astfel de refuz nedrept de a lua în considerare recursul lui Denis Russu de către Curtea de Apel Chișinău, considerând că aceasta constituie elemente de aplicarea interdicțiilor neconstituționale și ilegale privind accesul liber la justiție a unui deținut în arest preventiv, a fost înaintată acțiunea nominalizată pentru constatarea încălcărilor în dreptul fundamental la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral.

Solicitare privind ridicarea excepției de neconstituționalitate;

Examinând cauza civilă nr. 2-20002881-12-2-10012020, prin cancelaria Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, la data de 16.12.2020, reclamantul Denis Russu a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În motivarea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate reclamantul Denis Russu a menționat că, conform răspunsului nr. 5/R-4360/19 din 30.12.2019, emis de Administrația Națională a Penitenciarelor din RM, anexat la materiale acțiunii civile, **se confirmă fapta că din 04.07.2014 și pînă în prezent cet. Denis Russu, născut la 09.02.1982 se află în stare de arest preventiv și este deținut în Instituție Penitenciară nr. 13 – Chișinău.**

Indică că, la moment actual, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău se examinează cauză penală cu nr. 02-la-19941-26082016, intentată în privința lui Denis Russu și alții, învinuit de săvîrșirea infracțiunilor prevăzute de art. 283; art. 145 alin.(2) lit.a), b), d), i), j), m); 27, 145 alin.(2) lit.a),b),d),g),i),j),m) și art. 361 alin.(2) lit.c) Cod penal RM.

Mai relatează că, conform răspunsului nr. 8/R-4317/19 din 27.12.2019, emis de Administrația Națională a Penitenciarelor din RM, **se confirmă fapta că în prezent, deținutul**

Denis Russu nu are statut de condamnat și în privința sa nu pot fi aplicate prevederile art. 198 alin.(1) Cod de executare al Republicii Moldova.

Astfel, cu alte cuvinte, nu are dreptul legal pentru o să fie angajat în câmpul muncii pentru executarea lucrărilor de deservire gospodărească în izolator IP-13, respectiv, în termen de mai mult de șapte (7) ani, nu este în drept să lucreze, să fie achitat cu salariu bănesc și respectiv nu are posibilitatea să achite serviciile de dactilografare.

Prin cererea motivată, a fost solicitată sesizarea Curții Constituționale privind verificarea constituționalității alin.(1) din art. 437 al Codului de procedură civilă, pentru clarificarea acestei norme în privința persoanelor aflate în arest preventiv, deținute în instituțiile penitenciare și îngrădite potrivit legislației în vigoare de a avea posibilitatea efectivă de a dactilografia cererile de recurs, în limitele în care nu corespunde prevederilor din Constituția RM.

Argumentele instanței de fond;

Soluționînd cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, audiînd reprezentantul părții prezentă la ședință, instanța de judecată consideră necesar de a respinge cererea formulată de reclamantul Denis Russu, din considerente că, nu soluționează careva cereri în ordine de recurs, dar examinează acțiunea înaintată de Denis Russu către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral.

În asemenea circumstanțe, instanța de judecată apreciază că la caz nu sunt întrunite condițiile stabilite la art. 12¹ alin.(2) lit.c) Cod de procedură civilă și indicată la pct. 82 alin.(3) din Hotărîrea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016.

Pentru aceste motive, instanța de judecată apreciază că, este neîntemeiată și pasibilă de a fi refuzată cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de Denis Russu. Pentru aceste motive, în conformitate cu prevederile pct. 82 alin.(3) din Hotărîrea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, art.12¹ alin.(2) lit.c), 269 – 270 Cod de procedură civilă, instanța de judecată se refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de Denis Russu, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Denis Russu către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral.

În drept, conform cererii de apel, în susținerea celor anterior menționate, corespunzător **principiul preeminenței dreptului** ce constituie și una din exigențele unui proces echitabil în sensul prevederilor art. 6 § 1 din Convenția CEDO (*cauza Roșca vs. Moldova, nr.6267/02 din 22.03.2005*), considerăm că este necesară o abordare complexă, reieșind din efectele normei prevăzute la art. 437 din Codul de procedura civilă în raport cu toți justițiabilii.

Astfel, prin cerere motivată adresată Colegiului Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, pentru respectarea tuturor drepturilor a lui Denis Russu, privind examinarea cauzei civile nr. 2-20002881-02-2a-23092021 în mod egal și echitabil față de toți participanții la proces, a fost solicitată: Casarea integrală încheierii din 08.07.2021 prin care a fost respinsă cererea reclamantului Russu Denis Vladimir privind ridicarea excepției de neconstituționalitate; Sesizarea Curții Constituționale privind verificarea constituționalității alin.(1) art. 437 al Codului de procedură civilă, pentru clarificarea acestei norme în privința persoanelor aflate în arest preventiv, deținute în instituțiile penitenciare și îngrădite potrivit legislației în vigoare de a avea posibilitatea efectivă de a dactilografia cererile de recurs, și respectiv pentru ar fi posibilă în continuare stabilirea circumstanțelor importante privind soluționarea corectă a cauzei respective.

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII :

Menționez următoarele, că prevederile **art. 437 alin.(1)** din Codul de procedura civilă a Republicii Moldova, cu privire la cuprinsul cererii de recurs, (referitor la condițiile prin care cererea de recurs trebuie să fie dactilografiată) neconstituționalitatea cărora se invocă, conțin stipulări imperative, care în mod vădit îngrădesc dreptul la un proces echitabil, în cadrul căruia persoanelor aflate în arest preventiv, deținute în instituțiile penitenciare și îngrădite potrivit legislației în vigoare de a avea posibilitatea efectivă de a dactilografia cererile de recurs. Ca urmare, este afectat dreptul la un proces echitabil garantat, care nu corespunde cu prevederile articolelor 4; 7; 8; 16; 20; 21; 26; 54; 119 din Constituția Republicii Moldova.

În speță sunt relevante constatările Curții Constituționale, pct. 5 din Hotărârea nr. 26 din 23.11.2010, în care Curtea a statuat că dreptul în cauză derivă din art. 21 al Constituției conform căreia « *Orice persoană acuzată de un delict se prezumă a fi nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită, în mod legal, în cursul unui proces judiciar public în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale* ». Din conținutul normei constituționale se deduc trei principii:

- principiul prezumției nevinovăției;
- caracterul public al procedurilor penale;
- posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procesuale pentru apărarea sa.

Considerăm, raportat la ultimul principiu, că deținutul în Instituția Penitenciară al ANP (inculpatul, condamnatul) dispune de un șir de pîrghii care pot fi utilizate pentru apărarea dreptului persoanei în procesul de probare în cauze civile, inclusiv dreptul deținutului (condamnatului) de a avea posibilitatea de a contesta și de a depune singur o cerere de recurs în adresa instanțelor judecătorești.

În susținerea celor anterior menționate, corespunzător **principiul preeminenței dreptului** ce constituie și una din exigențele unui proces echitabil în sensul prevederilor art. 6 § 1 din Convenția CEDO, considerăm că este necesară o abordare complexă, reieșind din efectele normei prevăzute la art. 437 din Codul de procedura civilă în raport cu toți justițiabilii. Luînd în vedere cele expuse, în coroborare cu art. 16, art. 20, art. 26 și art. 54 din Constituția RM, « Orice persoană are dreptul privind accesul la justiție, apărarea intereselor sale legitime în mod egal, cît și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime ».

În ordinea acestor idei, considerăm, că prin aplicarea alin.(1) art. 437 din Codul de procedura civilă al RM, în privința persoanelor aflate în arest preventiv, deținute în instituțiile penitenciare și îngrădite potrivit legislației în vigoare de a avea posibilitatea efectivă de a dactilografia cererile de recurs, nu este asigurată posibilitatea participării recurentului (apelantului) la judecarea cauzei civile în mod egal și echitabil, față de alți participanți la proces, prin ce se încalcă **art. 1 al CEDO** (Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale) și anume obligația generală a statului de a recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa, drepturile și libertățile definite de Convenție, limitîndui deținuților (condamnaților) **accesul liber la justiție**, dar nu în ultimul rînd și **art. 6 CEDO, dreptul la un proces echitabil: (1).Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil**, a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Menționăm, conform răspunsului **nr. 5/R-4360/19 din 30.12.2019**, emis de Administrația Națională a Penitenciarelor din RM, anexat la materiale acțiunii civile, se confirmă fapta că din 04.07.2014 și pînă în prezent cet. Russu Denis Vladimir, născut la 09.02.1982, se află în stare de arest preventiv și este deținut în Penitenciarul nr.13 Chișinău, str. Bernardazzi 3. (la moment actual, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău se examinează cauză penală cu nr. 1a-1700/16,

intentată în privința lui Russu Denis Vladimir, învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.145 alin.(2), art. 283 și 361 alin.(2) lit.c) Cod penal RM).

Conform răspunsului **nr. 8/R-4317/19 din 27.12.2019**, emis de Administrația Națională a Penitenciarelor din RM, anexat la materiale acțiunii civile, se confirmă fapta că în prezent, deținutul Denis Russu nu are statut de condamnat și în privința lui nu pot fi aplicate prevederile art.198 alin.(1) Cod de executare al Republicii Moldova. Astfel, cu alte cuvinte, nu are dreptul legal pentru o să fie angajat în câmpul muncii pentru executarea lucrărilor de deservire gospodărească în izolator IP-13, respectiv, în termen de mai mult de șapte (7) ani, nu are drept să lucreze, să fie achitat cu salariu bănesc și respectiv nu are posibilitatea să achite serviciile de dactilografare.

Astfel, la data 10.12.2019 Colegiul Civil al Curții de Apel Chișinău, examinând în ordinea de recurs dosarul nr. 2r-2300/19, cererea de recurs înaintată de Russu Denis împotriva încheierii Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 22 august 2019 emise în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Russu Denis către Inspectoratul Național de Patrulare, intervenienți accesorii Mihailov Gheorghe, Vînaga Corneliu cu privire la contestarea actelor executorilor judecătorești, reținând obligația instanței de a asigura preeminența dreptului în sensul definit de Constituție și practica internațională, în condițiile în care recursurile declarate **nu sunt dactilografiate**, a ajuns la concluzia de a restitui recurentului cererile de recurs din motiv că nu corespunde prev. art. 437 alin.(1) Cod de procedură civilă al RM.

Mai mult, Colegiul Civil a ajuns la concluzia de a restitui recurentului cererile de recurs împreună cu documentele anexate, or, dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 al Convenției CEDO, va fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui Stat contractant ar fi încălcată în detrimentul unei părți (*cauza Hornsby v. Grecia 19 martie 1997*), inclusiv prin intermediul unor tertipuri procedurale aplicate în fraudă dreptului la un proces echitabil.

Cu regret, putem constata fapta, că Colegiul Civil al Curții de Apel Chișinău a încălcat drepturile procesuale a unui deținut în penitenciar, deoarece în conformitate cu prev. art. 9 CPC, instanței de judecată îi revine un rol dirigitor în organizarea și desfășurarea procesului, pe principiile de contradictorialitate și egalitate a părților în drepturi, conform art. 26 CPC, motiv pentru care exonerarea unui participant la proces de obligația legală, reprezintă în esență o favorizare nejustificată, în fraudă regulilor unui proces echitabil.

Menționez, ca cererea de recurs înaintată de deținutul Russu Denis a fost restituită de către instanța de judecată, motivând că nu corespunde prevederilor art. 437 alin.(1) Cod de procedură civilă (nu a fost dactilografiată)

Mai mult, în susținerea argumentelor aduse în sprijinul acestor afirmații, facem trimitere la răspunsul cu **nr. 4/3-2708 din 13.08.2020** parvenit de la Ministerul Justiției al RM, la data de 17.08.2020 cu numărul de înțare 1385 în adresa Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, prin care Administrația Națională a Penitenciarelor, director interimar, comisar principal de justiție, Vladimir Cojocaru privind pretinsa discriminare în accesul la justiție, invocată de deținutul Denis Russu, s-a dispus: « *În context, menționăm faptul că interacțiunea deținuților cu instanțele de judecată, după caz, cu alte instituții sau autorități, se realizează pe contul deținutului, cu excepția cazurilor stabilite de lege, iar instituția penitenciară nu are competența de a acorda suport și asistență tehnică în procesul de dactilografare a actelor procedurale.... În contextul circumstanțelor examinate, menționăm faptul că pretinsa discriminare nu este opozabilă numai persoanelor aflate în detenție, dar și altor persoane care nu au posibilitatea efectivă de a dactilografia cererile de recurs.....prin urmare, pentru soluționarea eficientă a chestiunii respective, este necesară o abordare complexă, reieșind din efectele normei prevăzute la art. 437 din Codul de procedura civilă în raport cu toți justițiabili. Or, din aceste considerente aprecierea caracterului discriminatoriu nu poate fi fondată pe criteriu de statut procesual al persoanei... ».*

În ordinea acestor idei, considerăm, că nu este asigurată posibilitatea efectivă și suficientă a unui deținut în arest preventiv în închisoare (cet. Russu Denis Vladimir), la judecarea cauzei civile în mod echitabil, având în vedere accesul liber la justiție (art. 5 CPC), și egalitatea tuturor

participanților față de lege (art. 26 CPC), prin ce se încalcă prevederile din Constituția Republicii Moldova (art. 16, 20, 26) și prevederile Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și anume obligația generală a statului de a recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa, drepturile și libertățile definite de CEDO.

Conform, *Rezoluției adoptată de Adunarea Generală la 17.12.2015, privind raportul Comitetului Trei (A/70/490) 70/175. Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela)* Drepturile și modalitățile care reglementează accesul unui prevenit la justiție cât și la solicitare, un prevenit trebuie să fie asigurat cu materialele pentru scris, pentru pregătirea documentelor legate de apărarea sa, inclusiv garantarea din partea autorităților și persoanelor responsabile să fie asigurate drepturile fundamentale cu privire la depunerea cererilor sau plângerilor, dar din partea instanțelor de judecată examinarea acestor adresări în mod echitabil, fără prejudecăți și discriminare. **Regula 56 alin.(3)** «orice deținut trebuie să aibă voie să adreseze, fără a fi cenzurat fondul, o cerere sau reclamație autorității judiciare sau altor autorități competente...»

Conform Raportului privind vizita preventivă efectuată la Penitenciarul 13 mun. Chișinău pe data de 04 ianuarie 2018, când a fost constatate condițiile deținuților: *persoanele plasate în izolator IP-13 nu au posibilitatea reală de contestare a deciziilor judecătorești.*

Anume din cauza unui astfel de refuz nedrept de a lua în considerare recursul deținutului Denis Russu de către Curtea de Apel Chișinău, considerând că aceasta constituie elemente de aplicarea interdicțiilor neconstituționale, discriminatoriu și ilegale privind accesul liber la justiție a unui deținut în arest preventiv, a fost înaintată acțiunea civilă către Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Justiției și Consiliului Superior al Magistraturii, pentru constatarea încălcărilor în dreptul fundamental la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral.

În susținerea celor anterior menționate, pentru emiterea soluției echitabile pe marginea examinării acțiunii civile deținutului Denis Russu, ar trebui să fie aplicată **art. 12¹ CPC** (ridicarea excepției de neconstituționalitate).

Conform prevederilor **art. 5 din CPC**: (1) *Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru ași apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.* (2) *Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.*

Articolul 12 din CPC prevede soluționarea cauzelor civile în temeiul legislației Republicii Moldova **alin.(1)** Instanța judecătorească soluționează cauzele civile în temeiul Constituției Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, al hotărârilor Curții Constituționale, al legilor organice și ordinare, al hotărârilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale și ale autorităților administrației publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanța aplică uzanțele dacă acestea nu contravin ordinii publice și bunelor moravuri. **Alin.(2)** Dacă, la judecarea cauzei civile, se constată că o lege sau un alt act normativ nu corespunde unei legi sau unui alt act normativ cu o putere juridică superioară, instanța aplică normele legii sau ale altui act normativ care are putere juridică superioară. **Alin.(3)** În cazul inexistenței normei de drept care să reglementeze raportul litigios, instanța judecătorească aplică norma de drept care reglementează raporturi similare (analogia legii), iar în lipsa unei astfel de norme, se conduce de principiile de drept și de sensul legislației în vigoare (analogia dreptului). Nu se admite aplicarea prin analogie a normei de drept care derogă de la dispozițiile generale, restrânge drepturi sau stabilește sancțiuni suplimentare. **Alin.(4)** Dacă în tratatul internațional la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte reglementări decît cele prevăzute de legislația internă, instanța, la judecarea cauzei, aplică reglementările tratatului internațional.

Menționăm, conform prevederilor alin.(2) al art. 2 din Cod de procedura civilă: “ *în caz de coliziune între normele codului de procedură civilă și prevederile Constituției Republicii Moldova, se aplică prevederile Constituției*”

V. PREVEDERI RELEVANTE DIN HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE NR. 2 DIN 09.02.2016 PENTRU INTERPRETAREA art. 135 alin.(1) lit. a) și g) DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA :

În temeiul hotărârii menționate, Curtea Constituțională a hotărât:

În sensul art. 135 alin.(1) lit. a) și g) coroborat cu art. 20, 115, 116 din Constituție:

În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea Legilor, Hotărârilor a Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de instanța de judecată din oficiu;

- Sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii sau complete de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții: 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția; 2) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Pînă la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea hotărârii, sesizării privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel, judecătoriilor pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

VI. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ.

PREVEDERI RELEVANTE DIN CONSTITUȚIA REP. MOLDOVA :

Articolul 4. Drepturile și libertățile omului

(1).Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2).Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7. Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8. Respectarea dreptului și a tratatelor internaționale

(1).Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 16. Egalitatea

(1).Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20. Accesul liber la justiție

(1). Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 26. Dreptul la apărare

(1). Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. (3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Articolul 54. Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1). În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a Țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 119. Folosirea căilor de atac

Împotriva hotărîrilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

Astfel, conform Constituției Republicii Moldova, o persoană, drepturile sale, libertățile și garanțiile de punere în aplicare a acestora sunt cea mai înaltă valoare și obiectiv al societății și al statului; statul garantează drepturile și libertățile cetățenilor Moldovei, consacrate în Constituție, legi și prevăzute de obligațiile internaționale ale statului; statul este obligat să ia toate măsurile de care dispune pentru punerea în aplicare deplină a drepturilor și libertăților cetățenilor Republicii Moldova, prevăzute de Constituție.

Constituția prevede, de asemenea, că tuturor li se garantează protecția drepturilor și libertăților sale de către o instanță competentă, independentă și imparțială în termenele specificate de lege. Dreptul la protecție judiciară este în același timp o garanție a tuturor celorlalte drepturi și libertăți ale omului și ale cetățenilor, care sunt recunoscute și garantate de Constituție, de acte juridice internaționale și asigurate de justiție.

VII. EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII :

Autorul sesizării consideră că sunt întrunite condițiile, menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituția Republicii Moldova.

Un prim aspect care urmează a fi examinat de Înalta Curte se referă la analiza coliziunii dispozițiilor alin.(1) al art. 437 din Cod de procedură civilă al Republicii Moldova prin prisma ale art. 16 și art. 20 din Constituția Republicii Moldova, conform căruia, « *cuprinsul cererii de recurs trebuie să fie dactilografiată...* »

La adoptarea normei în cauză legiuitorul nu a ținut cont de eventuală limitare prevăzută de art. 16 alin.(2) EGALITATE în coroborare cu art. 20 alin.(2) ACCESUL LIBER LA JUSTIȚIE al Constituției RM, prin care toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială și nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Din situația deținutului în Penitenciarul nr. 13-Chișinău, Russu Denis Vladimir, născut la 09.02.1982, amplasat la închisoare din anul 2014 fără nici o posibilitate din partea Statului de avea acces la lucrul achitat cu salariu bănesc și a avea posibilitatea accesului la depunerea actelor (cerere de chemare în judecată, cerere de recurs sau cerere de apel) în mod dactilografiat, reiese

fața, că prin aplicarea art. 437 alin.(1) CPC în privința lui Russu Denis, ultimul este îngrădit în drept de a se apăra drepturile și interesele sale legitime în instanțele judecătorești.

Un al aspect prin prisma căruia urmează a fi verificată constituționalitatea dispozițiilor art.437 Cod de procedură civilă, se referă la contradictorii cu prevederile art. 26 alin.(2) din Constituția «DREPTUL LA APĂRARE», prin care reiese că: fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. Consider, că prin modalitatea de reglementare conținută în norma vizată legiutorul a depășit vădit previzibilitatea normei, cât și faptului că, legile pot stabili drepturi și obligații care însă nu pot deroga de la garanțiile fundamentale, ele în esență doar avînd rol de transpunere a principiilor, drepturilor și obligațiilor cetățenilor statului respectiv.

La caz, norma permite limitarea dreptului persoanei contrar art. 26 al Constituției RM, la depunerea recursului împotriva hotărîrilor judecătorești. Menționez, că părțile interesate pot exercita căile de atac în condițiile art. 13 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Or, norma convenției dispune că **orice persoană are dreptul la un remediu efectiv.**

Menționăm, că interpretarea dubioasă a acestei norme juridice, pune la îndoială soluția judecătorului atunci când decide în privința persoanei care a depus recurs, prin prisma egalității autorului recursului față de judecată și situația actuală a circumstanțelor cauzei civile și poate duce, de asemenea, la abuzul de serviciu sau, dimpotrivă, să beneficieze de statutul său de judecător la înfăptuire justiției cu încălcarea intereselor tuturor participanților la proces

Totodată, potrivit art. 1 al Legii cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995 (cu modificările și completările ulterioare), *puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri.*

1. Judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii.
2. Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

În context obțin relevanța prevederile art. 114 din Constituția Republicii Moldova și art. 15 din Legea nr. 514 din 06.07.1995 cu privire la organizarea judecătorească, *justiția se înfăptuiește în numele Legii prin intermediul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor.*

Legiutorul, la adoptarea prevederilor art. 437 alin.(1) Cod de procedură civilă, nu a finalizat normele legii, care în viitor ar putea pune sub semnul întrebării chiar examinarea acestor cazuri prin prisma respectării prevederilor art. 6 al CEDO, precum și alte dificultăți cu care se pot confrunta participanții la proces atunci când pun analizei echibilitatea dosarelor civile examinate sau restituite cu aplicarea normei de restituire cerere de chemare, deoarece nu a fost dactilografiată

Prin urmare, în mod absolut justificat și fondat, consider că utilizarea prevederilor art. 437 alin.(1) din Cod de procedură civilă, la desfășurare a unui proces cu o persoană amplasată la închisoare (instituția penitenciară), în special fără a acorda deținutului/reclamantului un termen rezonabil și posibilitatea de a dactilografia cererile adresate instanțelor de judecată, este în prezent îndoielnic și încalcă majoritatea drepturilor fundamentale garantate de Constituție RM, precum și art. 6 al Convenției CEDO.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, art. 6 al Convenției consfințește una dintre cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice.

Același standard este aplicabil inclusiv în cazul judecătorilor care acționează cu titlu oficial reprezentând puterea judecătorească ca una din cele trei puteri în stat.

Or, potrivit art. 13 din CEDO, orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale. Norma convenției dispune că **«Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil cu dreptul la un remediu efectiv»**, fără nici o excepție.

Într-o atare abordare considerăm, că sunt atinse și drepturile reclamantului inclusiv prin prisma art. 54 din Constituție, potrivit căruia: « *În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului... cât și restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății...* »

Din conținutul acestei norme constituționale reiese principiu privind caracterul public al procedurilor civile și posibilitatea persoanei de a folosi toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa.

Acest principiu consacră ideea că reclamantul dispune de un șir de pîrghii care pot fi utilizate pentru apărarea dreptului său procesual: **să adreseze cu cerere de chemare în judecată în prima instanță și în ordine de apel sau recurs adresat judecătorilor al colegiului civil**, fără îngrădiri și dubii neîntemeiate.

Prin reglementarea expusă de legiuitor, s-a oferit instanțelor dreptul privind restituirea sau refuzul examinării cauzelor civile, înaintate de persoanele private de libertate, **anume din motiv ca depunerea cererii de recurs ar trebui să fie numai în formă dactilografiată**, și nu prevede nici o excepție necesară privind acordarea persoanei private de libertate posibilitatea efectivă a apărării drepturilor sale fundamentale.

Astfel, considerăm că, prin reglementarea respectivă pentru care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, prevăzute de art. 6 al Convenției CEDO, permițând instanței să decidă unilateral privind restituirea recursului împotriva încheierii judecătorești din motivul ca nu a fost dactilografiată, prin ce se încalcă accesul liber la justiție a unui prevenit.

Această sintagmă, fiind mult mai generală după conținut, creează pentru persoană un șir de incertitudine, intrînd în contradicție cu principiul previzibilității, motiv pentru care sunt încălcate prevederile *art. 16, art. 20 și art. 26 din Constituție al Republicii Moldova*, care garantează obligația statului de a oferi fiecărui cetățean, indiferent de statutul său social și statutul său procedural, de a avea dreptul accesul la justiție și *apărarea intereselor sale prin depunerea cererii în orice formă scrisă în adresa instanțelor judecătorești*.

Din esență celor expuse supra rezultă că norma de drept, asupra constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicată la soluționarea cauzei civile. Astfel, dacă în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi verificată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă.

Conform, prevederilor art. 12¹ alin.(1) CPC: *în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională*.

Excepție de neconstituționalitate constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului cetățeanului, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale privind controlul constituționalității actelor normative. Și aceasta se poate realiza numai în caz în care norma prezumată a fi neconstituțională urmează să fie aplicată la litigiul judiciar și este implicată persoana respectivă.

Potrivit *art. 4 alin.(1) din Constituție*, Curtea Constituțională are obligația se interpreta și aplica dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin normele procesual-civile, legislatorul a urmărit instituirea unui complex echitabil între aceste două mari sarcini ale procesului civil, pentru stabilirea adevărului și exercitarea unei justiții veritabile (*sub aspect procedural*).

Instanțele judecătorești, care aplică normele procedur civile, sînt obligate să activeze în așa mod, încît nici o persoană să nu fie lipsită în dreptul său privind accesul la justiție.

Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate- accesibilitate, previzibilitate și claritate, norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile.

Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară *art. 23 din Constituție*, care statuează asupra obligației statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Potrivit *art. 134 din Constituție*, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

O lege sau un alt act normativ, legitim adoptat de organele de resort, poate fi supus controlului constituționalității conform *art. 135 din Constituția Republicii Moldova*, potrivit căruia Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Rep. Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În lumina celor expuse supra, întru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale deținutului în arest preventiv, în temeiul *art. 135 alin.(1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova*; *art. 24 alin.(1)*, *art. 25 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională*; *art. 4 alin.(1) lit.g)*, *art. 38 alin.(1) lit.d) din Codul jurisdicției constituționale*; *art. 12¹ alin.(1) Cod de procedură civilă*, solicit respectuos verificarea constituționalității *alin.(1) al art. 437 din Cod de procedură civilă*, pentru clarificarea acestei norme în privința persoanelor aflate în arest preventiv, deținute în instituțiile penitenciare și îngrădite potrivit legislației în vigoare de a avea posibilitatea efectivă de a dactilografia cererile de recurs; în viziunea autorului sesizării nu corespunde cu prevederile articolelor 4; 7; 8; 16; 20; 26; 54; 119 din Constituția RM, or această fiind o normă absolută.

Excepția este invocată de apelant Denis Russu (deținut la moment actual în arest preventiv în Penitenciarul nr. 13 Chișinău), or prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, aflate pe rol la Colegiul Civil al Curții de Apel Chișinău.

Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate din analiza jurisprudenței Curții Constituționale nu am depistat vreo hotărâre anterioară a Curții în privința problemelor abordate.

VIII. ACTELE ANEXATE :

Actul de sesizare, pe 12 file.

Materialele cauzei urmează să fie puse la dispoziția Curții Constituționale de către Curtea de Apel Chișinău, pe rolul căreia se află cauza penală.

IX. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURILE :

Declar pe onoare că informațiile în prezentul formular sunt exacte.

Cu respect,

cet. Denis Russu   *prin intermediul avocatului Aliona Dragomir* data: 29.11.2021

ÎNCHEIERE

01 decembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul Civil Comercial și de Contencios Administrativ
al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii
Grefier

Sîrbu Victoria
Buhnaci Virgiliu și Dulghieru Dorin
Negrei Corina

examinând în ședință de judecată publică, problema ridicării excepției de neconstituționalitate ridicată de către reprezentantul apelantului Russu Denis, avocatul Dragomir Aliona, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Russu Denis către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral, Colegiul

CONSTATĂ:

La data de 10 ianuarie 2021, Russu Denis a înaintat o cerere de chemare în judecată către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil și încasarea prejudiciului moral.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 08 iulie 2021, s-a respins cererea de chemare în judecată înaintată de Russu Denis către Guvernul Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la constatarea încălcării dreptului la un proces echitabil la judecarea în mod echitabil a cauzei și repararea prejudiciului moral în sumă de 100.000 lei, ca neîntemeiată

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 15 iulie 2021, în termenul stabilit de lege, Russu Denis a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

La data de 29 noiembrie 2021, reprezentantul apelantului Russu Denis, avocatul Dragomir Aliona a înaintat o cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate, solicitând ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 437 alin. (1) Codul de procedură civilă: *„Cererea de recurs trebuie să fie dactilografată și trebuie să cuprindă: a) denumirea instanței la care se depune recursul; b) numele, denumirea, calitatea procesuală a recurentului sau a persoanei ale cărei interese le reprezintă, adresa lor; c) numele sau denumirea, adresa intimatului; e) denumirea instanței care a emis decizia în apel, data pronunțării și dispozitivul deciziei, argumentele admiterii sau respingerii apelului; f) esența și temeiurile recursului, argumentul ilegalității deciziei atacate, solicitările recurentului, propunerile respective; g) data declarării recursului și semnătura recurentului.”*

În motivarea cererii a indicat că, urmează a fi verificată constituționalitatea normei respective, dat fiind faptul că, în cauza privind anularea încheierii executorului judecătoresc Mihailov Gheorghe nr. 001s-1912/2014 din 21.08.2014, fiind deținut în cadrul Penitenciarului 13, ultimul a fost în imposibilitate de a depune recurs dactilografiat, fiindu-i impuse interdicții la accesul la justiție în acest sens, dat fiind faptul că prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 10.12.2019 i-a fost restituit recursul pe acest motiv, or, ultimul în cadrul P-13 nu are calitatea de condamnat, nefiind în drept să fie angajat în câmpul muncii, fiind în imposibilitate să achite serviciile de dactilografiere.

Participanții la proces în ședința instanței de apel nu s-au prezentat, deși au fost citați legal.

Studiind și analizând materialele cauzei instanța de apel conchide că, există temei de admitere a cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate al art. 437 alin. (1) Codul de procedură civilă reieșind din următoarele motive.

Potrivit art. 12¹ CPC, legiuitorul prevede expres ridicarea excepției de neconstituționalitate: în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărârii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Excepția de neconstituționalitate constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului persoanei, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale, la controlul constituționalității actelor normative.

Potrivit art. 134 din Constituție, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere

executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Iar potrivit art. 135 din Constituție, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016, Curtea Constituțională a relatat că, judecătorul ordinar, nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau de reprezentantul acestuia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții, având ca obiect prevederile contestate și a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate, constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate de Curte în prezenta Hotărâre.

Colegiul observă că, obiectul excepției de neconstituționalitate, așa cum a fost formulat de reprezentantul apelantului Russu Denis, avocatul Dragomir Aliona, constituie dispozițiile art. 437 alin. (1) Codul de procedură civilă: *„Cererea de recurs trebuie să fie dactilografiată și trebuie să cuprindă: a) denumirea instanței la care se depune recursul; b) numele, denumirea, calitatea procesuală a recurentului sau a persoanei ale cărei interese le reprezintă, adresa lor; c) numele sau denumirea, adresa intimatului; e) denumirea instanței care a emis decizia în apel, data pronunțării și dispozitivul deciziei, argumentele admiterii sau respingerii apelului; f) esența și temeiurile recursului, argumentul ilegalității deciziei atacate, solicitările recurentului, propunerile respective; g) data declarării recursului și semnătura recurentului.”*

Instanța de apel reține că, în temeiul art. 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, art.4 alin.(1), lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.4 alin.(1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative, ține de competența Curții Constituționale.

Respectiv, sub aspectul întrunirii condițiilor stabilite de Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr.2 din 09 februarie 2016, instanța de apel menționează că norma vizată de către apelantul Russu Denis, constituie obiect a controlului de constituționalitate, fiind întrunite condițiile indicate în hotărârea Curții Constituționale pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție.

Colegiul civil remarcă că, ridicarea excepției de neconstituționalitate a fost solicitată de către parte în proces, apelantul-reclamant Russu Denis, iar norma vizată nu a mai făcut obiectul controlului de constituționalitate.

Din aceste considerente, ținând cont de faptul că norma solicitată a fi supusă controlului de constituționalitate urmează a fi aplicată la soluționarea cauzei deduse judecății, având în vedere că Colegiul nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția, astfel, instanța de apel, examinând condițiile menționate supra, necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, ajunge la concluzia că, acestea sunt întrunite, din care considerente demersul lui Russu Denis urmează a fi admis.

Din aceste raționamente, în conformitate cu prevederile art. art. 12¹, 269-270 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

DISPUNE:

Se admite cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate ridicată de către reprezentantul lui Russu Denis, avocatul Dragomir Aliona.

Se sesizează Curtea Constituțională a Republicii Moldova în vederea controlului constituționalității a prevederilor art. 437 alin. (1) Cod de procedură civilă.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele completului,
Judecătorul

Sîrbu Victoria

Judecătorii

Buhnaci Virgiliu

Dulghieru Dorin

Copia corespunde originalului / judecător

